

(Originalni rad / Original scientific paper)

DOI: 10.46793/ManagSport.07A

UDK: 005.332.8:796.093.4

796.092.292

RAZLIKE U SISTEMU EFEKTIVNOSTI SPORTSKE ORGANIZACIJE U ODNOSU NA RANG TAKMIČENJA

Damir Ahmić¹

Univerzitet u Travniku, Bosna i Hercegovina

Namik Čolaković

Univerzitet u Travniku, Bosna i Hercegovina

Zijad Lugavić

Univerzitet „Finra“ Tuzla, Bosna i Hercegovina

Kada Delić Selimović

Panevropski Univerzitet „Apeiron“ Banja Luka-Bosna i Hercegovina

APSTRAKT

U ovom istraživanju je učestvovalo dvadeset košarkaških klubova. Populacija koja je istraživana su : Administrativno osoblje (predsjednik, direktor, sekretar) i kapiteni, dokapiteni u klubovima). Varijable istraživanja bile su putem anketiranja u formi upitnika. Baterija testova koja se koristila u ovom istraživanju su upitnici koji daju odgovor na efektivnost sportskih organizacija i stepen liderskog prisustva. Istraživanje je dalo rezultate u razlici prisutnosti efektivnosti između ranga takmičenja s osloncem na liderski uticaj.

Ključne reči: efektivnost, sport, razlika, organizacija, klub, menadžment.

DIFFERENCES IN THE ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS OF SPORTS SYSTEMS ACROSS COMPETITION LEVELS

ABSTRACT

Twenty basketball clubs participated in this research. The population that was studied are: Administrative staff (president, director, secretary) and captains, vice-captains in clubs). Variables of research

¹ ahmic.damir@yahoo.com

through surveys in the form of questionnaires. The battery of tests used in this research are questionnaires that answer the effectiveness of sports organizations and the degree of leadership presence. The research gave results in the difference in the presence of effectiveness between the ranks of the competition with the reliance on leadership influence.

Keywords: effectiveness, sport, difference, organization, club, management.

Uvod

Jedna od najčešće korištenih metoda procenjivanja organizacione efektivnosti je *Baldriddžovih sedam kriterijuma učinka*: vodstvo, strategijsko planiranje, fokusiranje na kupce i tržište, informacije i analiza, fokusiranost na ljudske resurse, fokusiranost na procese, i poslovni rezultati. (Baldrige, 2002). Ovi faktori obuhvataju kritične organizacione i menadžerske funkcije identifikovane još u ranoj literaturi o menadžmentu.

Napredovanje zavisi od organizacione kulture, a Cox i Blake navode da "Efikasnost organizacije zavisi i od organizacione kulture, koja utiče na obavljanje menadžerskih funkcija planiranja, organizovanja, kadrovskog popunjavanja, vođenja i kontrolisanja" (1991).

Kad bi imali mogućnost izbora, većina ljudi bi vjerovatno više željela da radi u organizaciji koja ima okruženje B: u njemu pojedinac može učestvovati u procesu odlučivanja; ocjenjuju ga na osnovu kriterijuma radne uspešnosti, a ne na osnovu prijateljstva; komunikacioni kanali su mu otvoreni u svim pravcima; pružena mu je prilika da u velikoj mjeri sam sebe kontroliše. Thomas Peters i Robert Waterman, autori bestselera o menadžmentu, u svom proučavanju vrsnih kompanija utvrdili su da u njima prevladava „skladna organizaciona kultura“ (2008).

Sport je najšire gledano moguće definisati kao slobodnu ljudsku aktivnost usmjerenu na razvijanje psiho-fizičkih sposobnosti. Nekada se nivo dostignutih sposobnosti iskazuje kroz takmičenje sa drugima i nastojanja da se ostvari maksimalni rezultat, dok se nekada radi o takmičenju sa samim sobom.

Kadrovska politika sportske organizacije je aktivnost kojom se na osnovu ciljeva i strategija cijele organizacije definišu kadrovski ciljevi,

kao posebni ciljevi. U sportu, kadrovskom politikom se usklađuju osnovni zadaci kadrovske funkcije i to: selektiranje kadrova, usmjeravanje kadrova.

Utvrđivanje kadrovske politike privilegija je vlasnika a realizacija obaveza i kreacija menadžmenta. Posebni problemi nastaju pri određivanju selektivne kadrovske baze za menadžere u sportu. Baza sportskih menadžera je sam sport, odnosno sportisti koji se opredjeljuju za nastavak sportske karijere, kao treneri ili sportski rukovodioci.

Problem rada je bio razlike u načinu djelovanja faktora organizacione efektivnosti u odnosu na rang takmičenja, a cilj ovog istraživanja je da se dođe do saznanja u kojim faktorima organizacione efektivnosti postoje razlike u odnosu na rang takmičenja u sportskim organizacijama.

Metode rada

Osnovna metoda korišćena u ovom istraživanju bila je metoda deskriptivne i komparativne statističke analize.

a) Uzorak ispitanika

U istraživanju je učestvovalo dvadeset košarkaških klubova.

Uzorak su činili članovi administrativnog osoblja (predsednici, direktori i sekretari), kao i kapiteni i zamenici kapitena u okviru ovih klubova.

b) Varijable istraživanja prikupljene putem ankete

U istraživanju je korišćena baterija testova u formi upitnika, osmišljenih da pruže odgovore o efektivnosti sportskih organizacija.

Metode obrade podataka:

Obrada podataka je urađena u SPSS programu i za dobivene podatke se koristila deskriptivna i komparativna statistika. Za utvrđivanje razlika između grupa, u kojima je po kriterijima uzorak ispitanika podijeljen u dvije grupe korišten je Mann-Whitney Test. Mora se naglasiti da je prije obrade podataka korištena izvedena varijabla za svaki klub, kao srednja vrijednost koja odgovara za svaki faktor.

Rezultati istraživanja

U Tabeli 1 prikazana je razlika u šest primjenjenih varijabli, koje predstavljaju faktore osoblja u organizaciji kluba. Rezultati pokazuju da ne postoje statistički značajne razlike ni u jednoj prikazanoj varijabi. To objašnjava da svi predstavljeni faktori nemaju nikakav uticaj na kvalitet rada kluba.

Tabela 1

	Radno vrijeme	Produktivnost radnika	Uslovi rada	Bezbjednost i zdravlje	Pravo na privatnost	Zadovoljstvo poslom
Mann-Whitney U	42,5	38	33,5	41	42,5	36
Wilcoxon W	97,5	93	88,5	96	97,5	91
Z	-0,587	-0,985	-1,31	-0,739	-0,593	-1,169
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,557	0,325	0,19	0,46	0,553	0,242
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.579 ^b	.393 ^b	.218 ^b	.529 ^b	.579 ^b	.315 ^b

U Tabeli 2 prikazane su varijable vrijednosti (Mean Rank), gdje se vidi iz prethodne tabele da ne postoji statistički značajna razlika, prema tome i vrijednost faktora je nebitnog značenja.

Tabela 2

Ranks				
Grupe		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Radno vrijeme	1	10	9,75	97,5
	2	10	11,25	112,5
	Total	20		
Produktivnost radnika	1	10	9,3	93
	2	10	11,7	117
	Total	20		
Uslovi rada	1	10	12,15	121,5
	2	10	8,85	88,5
	Total	20		
Bezbjednost i zdravlje	1	10	11,4	114
	2	10	9,6	96
	Total	20		
Pravo na privatnost	1	10	11,25	112,5
	2	10	9,75	97,5
	Total	20		
Zadovoljstvo poslom	1	10	9,1	91
	2	10	11,9	119
	Total	20		

U Tabeli 3 prikazana je razlika u četiri primjenjene varijable, koje predstavljaju faktore usluga i proizvodnje u košarkaškim klubovima. Rezultati pokazuju da ne postoje statistički značajne razlike ni u jednoj prikazanoj varijabi. Ni ovi faktori nemaju uticaj na kvalitet rada klubova, koji su bili analizirani.

Tabela 3

	Količina učinka	Kvalitet učinka	Trošak proizvodnje	Trošak resursa
Mann-Whitney U	39,5	42	42	29
Wilcoxon W	94,5	97	97	84
Z	-0,87	-0,65	-0,633	-1,655
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,385	0,516	0,527	0,098
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.436 ^b	.579 ^b	.579 ^b	.123 ^b

U Tabeli 4 prikazane su varijable vrijednosti (Mean Rank), gdje se vidi iz prethodne tabele da ne postoji statistički značajna razlika, prema tome i vrijednost faktora nema nikakav značaj.

Tabela 4

Ranks				
	Grupe	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Količina učinka	1	10	11,55	115,5
	2	10	9,45	94,5
	Total	20		
Kvalitet učinka	1	10	11,3	113
	2	10	9,7	97
	Total	20		
Trošak proizvodnje	1	10	11,3	113
	2	10	9,7	97
	Total	20		
Trošak resursa	1	10	12,6	126
	2	10	8,4	84
	Total	20		

U Tabeli 5 prikazana je razlika u četiri primjenjene varijable, koje predstavljaju faktore marketinga u košarkaškim klubovima. Rezultati pokazuju da postoji statistički značajna razlika u dvije prikazane varijabe (udio na tržištu i uvođenje novih proizvodnih usluga). Ova dva faktora pokazuju razliku u kvalitetu rada klubova u zavisnosti od ranga takmičenja.

Tabela 5

	Udio na tržištu	Rast prihoda	Efikasnost promocije	Uvođenje novih proizvodnih usluga
Mann-Whitney U	9,5	31	25	5
Wilcoxon W	64,5	86	80	60
Z	-3,19	-1,482	-1,974	-3,584
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,001	0,138	0,048	0,001
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.001 ^b	.165 ^b	.063 ^b	.001 ^b

U Tabeli 6 prikazane su varijable vrijednosti (Mean Rank), gdje postoji statistički značajna razlika u dvije varijable gdje vidimo da veću vrijednost (Mean Rank) imaju klubovi većeg ranga takmičenja u obje varijable.

Tabela 6

Grupe	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Udio na tržištu	1	14,55	145,5
	2	6,45	64,5
	Total	20	
Rast prihoda	1	12,4	124
	2	8,6	86
	Total	20	
Efikasnost promocije	1	13	130
	2	8	80
	Total	20	
Uvođenje novih proizvodnih usluga	1	15	150
	2	6	60
	Total	20	

U Tabeli 7 prikazana je razlika u četiri primjenjene varijable, koje predstavljaju faktore finansija u košarkaškim klubovima u odnosu na nivo takmičenja. Rezultati pokazuju da postoji statistički značajna razlika u sve četiri prikazane varijable (rast dohotka, rast ulaganja, politika dividendi, vijena kapitala).

Tabela 7

	Rast dohotka	Rast ulaganja	Politika dividendi	Cijena kapitala
Mann-Whitney U	15	9	17	13,5
Wilcoxon W	70	64	72	68,5
Z	-2,736	-3,21	-2,563	-2,843
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,006	0,001	0,01	0,004
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.007 ^b	.001 ^b	.011 ^b	.004 ^b

U Tabeli 8 prikazane su varijable vrijednosti (Mean Rank) gdje postoji statistički značajna razlika u svim varijablama, gdje vidimo da veću vrijednost (Mean Rank) imaju klubovi većeg ranga takmičenja u sve četiri varijable.

Tabela 8

Grupe		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Rast dohotka	1	10	14	140
	2	10	7	70
	Total	20		
Rast ulaganja	1	10	14,6	146
	2	10	6,4	64
	Total	20		
Politika dividendi	1	10	13,8	138
	2	10	7,2	72
	Total	20		
Cijena kapitala	1	10	14,15	141,5
	2	10	6,85	68,5
	Total	20		

U Tabeli 9 prikazana je razlika u četiri primjenjene varijable, koje predstavljaju faktore organizacije u košarkaškim klubovima u odnosu na nivo takmičenja. Rezultati pokazuju da ne postoje statistički značajne razlike ni u jednoj prikazanoj varijabli.

Tabela 9

	Javni imidž	Filozofija organizacije	Struktura organizacije	Razvoj/ Zaostajanje	Fleksibilnost	Efektivnost planiranja
Mann-Whitney U	41	44,5	43	42,5	37,5	50
Wilcoxon W	96	99,5	98	97,5	92,5	105
Z	-0,739	-0,45	-0,572	-0,616	-1,044	0
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,46	0,653	0,568	0,538	0,297	1
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	.529 ^b	.684 ^b	.631 ^b	.579 ^b	.353 ^b	1.000 ^b

U Tabeli 10 prikazane su varijable vrijednosti (Mean Rank), gdje se vidi iz prethodne tabele da ne postoji statistički značajna razlika, prema tome i vrijednost faktora nema značenja.

Tabela 10

Grupe		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Javni imidž	1	10	9,6	96
	2	10	11,4	114
	Total	20		
Filozofija organizacije	1	10	11,05	110,5
	2	10	9,95	99,5
	Total	20		
Struktura organizacije	1	10	9,8	98
	2	10	11,2	112
	Total	20		
Razvoj/Zaostajanje	1	10	9,75	97,5
	2	10	11,25	112,5
	Total	20		
Fleksibilnost	1	10	11,75	117,5
	2	10	9,25	92,5
	Total	20		
Efektivnost planiranja	1	10	10,5	105
	2	10	10,5	105
	Total	20		

Na osnovu prikazanih rezultata, može se konstatovati da postoji razlika u efektivnosti košarkaških klubova u odnosu na rang takmičenja u određenim faktorima.

Diskusija

Kad gledamo način kako funkcionišu sportske organizacije i kako njeni faktori ponaosobno daju poseban segment kvaliteta, može se konstatovati da je odnos kvaliteta ljudskog resursa i samog segmenta upravljanja koheziono povezan. Faktori koji su se odvojili u istraživanju (udio na tržištu, vođenje novih proizvodnih usluga, rast dohotka, rast ulaganja, politika dividendi i cijena kapitala), predstavljaju uticajni proces koji pravi razliku u kvalitetu kluba, jer su statistički svi klubovi gdje postoji razlika, imali veću vrijednost djelovanja u faktorima. Gledajući parametre upravljanja i način sposobnosti lidera u klubovima, dobijamo analizu faktora organizacione efektivnosti. Svaki faktor je zaseban segment u strukturi kvaliteta organizacije i njenog efekta. Kompletan zbir postojećih parametara nam daje sliku o menadžmentu kluba odnosno organizacije. Također može se konstatovati da kvalitet upravljanja, kao što su i rezultati pokazali, zavistan je faktor od kvaliteta ljudskog resursa, koji su činioci organizacijske strukture kluba.

Zaključak

Osvrt istaživanja dat je u razlici prisutnosti efektivnosti između ranga takmičenja s osloncem na leaderski uticaj. Potvrđena razlika u faktorima efektivnosti košarkaških klubova u odnosu na rang takmičenja, dalo nam je smjernice za eventualne koordinate djelovanja u organizacijama. Ovo istraživanje nam je dalo model za efikasnije djelovanje košarkaškog kluba, koji može biti urnek za sve druge sportske organizacije i koji će predstavljati jednu posebnu paradigmu djelovanja. Od 24 faktora koja predstavljaju organizacionu efektivnost, samo u šest faktora je dokazana statistički značajna razlika. To su faktori marketinga i faktori finansija koji predstavljaju razliku u sistemu organizacije i njenog kvaliteta u odnosu na rang takmičenja. Može se reći da upravo tih šest faktora prave razliku u kvalitetu organizacijskog kvaliteta odnosno efektivnosti.

Literatura

- Ahmić, D. (2023). *Menadžment sportskog djelovanja*, Univerzitetski udžbenik, „Lider-graf“ Tuzla;
- Aldrich, H. E. (1979). *Organizations and Environments*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall;
- Baldrige National Quality Program. (2002) *Malcolm Baldrige national quality award 1990-winner: Federal Express Corporation*, Retrieved June 25, 2005 from <http://www.quality.nist.gov/FederalExpress90.htm>;
- Bartoluci M. (2003). *Ekonomika i menadžment sporta*. Informator. Zagreb;
- Biberović, A., Ahmić, D. (2009). *Menadžment usportu*. Fakultet za tjelesni odgoj i sport, OFF- set, Tuzla;
- Biberović, A., Ahmić, D. (2018). *Tjelesna svjesnost u košarci*. Univerzitetsko izdanje, Univerzitet u Travniku;
- Cox, T.H. and Blake, S. (1991) *Managing Cultural Diversity: Implications for Organizational Competitiveness*. The Executive, 5, 45-56
- Maddock R.C., Fulton R.L., (1998). *Motivation, emotions, and leadership - The silent side of management*, QUORUM BOOKS;
- Peters T. & Waterman R. (2008). *U potrazi za izvrsnošću - Lekcije iz najbolje vođenih kompanija Amerike*, Profil International d.o.o.
- Tomić, M. (2007). *Sportski menadžment*. Data status, Beograd